

สัปดาห์ที่ 5

การติดตามและประเมินผลโครงการ

- การติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ
- การประเมินผลโครงการ

การติดตามและประเมินผลโครงการ (Project Monitoring and Evaluation – M&E) เป็นกระบวนการสำคัญที่ต่อเนื่องจากการวางแผนและการควบคุมโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการในปัจจุบันและอนาคต กระบวนการนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเนื้อหาที่ได้กล่าวถึงในสัปดาห์ก่อน ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำหนดตัวชี้วัด การควบคุมคุณภาพ และการบริหารความเสี่ยง

การติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ (Project Monitoring)

การติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ (Project Monitoring) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าและผลการดำเนินงานของโครงการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้ ระบุความเบี่ยงเบน และให้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจและการดำเนินการแก้ไข

องค์ประกอบหลักของการติดตามตรวจสอบโครงการ

- **การกำหนดสิ่งที่ต้องติดตาม** ระบุประเด็นสำคัญที่ต้องติดตามอย่างสม่ำเสมอ เช่น
 - ความคืบหน้าของกิจกรรม เปรียบเทียบงานที่ทำเสร็จแล้วกับแผนที่วางไว้
 - การใช้จ่ายงบประมาณ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายจริงกับงบประมาณที่อนุมัติ
 - การใช้ทรัพยากร ตรวจสอบการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ (บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์) ว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่
 - ความเสี่ยงและประเด็นปัญหา ติดตามความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและปัญหาที่กำลังเผชิญ
 - คุณภาพของผลงาน ตรวจสอบคุณภาพของผลลัพธ์และส่งมอบต่าง ๆ เทียบกับมาตรฐานที่กำหนด
 - ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ติดตามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

- **การกำหนดความถี่ในการติดตาม** กำหนดช่วงเวลาในการติดตามที่เหมาะสม (เช่น รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน) ขึ้นอยู่กับลักษณะและความสำคัญของข้อมูล
- **การเลือกวิธีการและเครื่องมือในการติดตาม** ใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น
 - *รายงานความคืบหน้า* รายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาจากทีมงาน
 - *การประชุมทีม* การประชุมเป็นประจำเพื่ออัปเดตความคืบหน้าและหาหรือปัญหา
 - *การตรวจสอบ (Inspections)* การตรวจสอบผลงานหรือกระบวนการโดยตรง
 - *ระบบบริหารจัดการโครงการ (Project Management Software)* เครื่องมือดิจิทัลสำหรับติดตามงาน งบประมาณ และเวลา
 - *แบบสำรวจ (Surveys)* สำหรับการเก็บข้อมูลความคิดเห็นและความพึงพอใจ
- **การวิเคราะห์ข้อมูลที่ติดตาม** นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เพื่อระบุแนวโน้ม ความเสี่ยง และปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- **การจัดทำรายงานการติดตาม** สรุปผลการติดตามและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation)

การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและเป็นกลางในการพิจารณาคุณค่า คุณภาพ หรือความสำคัญของโครงการที่ดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว หรือกำลังดำเนินงานอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ บ่งชี้บทเรียนที่ได้รับ และให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงโครงการในอนาคต

1) ประเภทของการประเมินผล

- **การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ (Ex-ante Evaluation)** ประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของโครงการก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ
- **การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ (On-going/Formative Evaluation)** ประเมินความคืบหน้าและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงในระหว่างโครงการ
- **การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Ex-post/Summative Evaluation)** ประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบ และความยั่งยืนของโครงการหลังจากสิ้นสุดการดำเนินงาน

2) เกณฑ์หลักในการประเมินผลโครงการ (OECD DAC Criteria)

- **ความสอดคล้อง (Relevance)** โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการและลำดับความสำคัญของผู้รับผลประโยชน์และนโยบายที่เกี่ยวข้องหรือไม่
- **ประสิทธิภาพ (Efficiency)** โครงการใช้ทรัพยากร (งบประมาณ เวลา บุคลากร) ได้อย่างคุ้มค่าเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์หรือไม่
- **ประสิทธิผล (Effectiveness)** โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
- **ผลกระทบ (Impact)** โครงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในระยะยาวต่อกลุ่มเป้าหมายและสังคมโดยรวมหรือไม่ (ทั้งผลกระทบที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ)
- **ความยั่งยืน (Sustainability)** ผลประโยชน์ของโครงการจะยังคงอยู่ต่อไปได้หลังจากสิ้นสุดการสนับสนุนหรือไม่

3) กระบวนการประเมินผลโครงการ

- **การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน** ระบุสิ่งที่ต้องการทราบจากการประเมิน
- **การกำหนดขอบเขตของการประเมิน** กำหนดประเด็นและช่วงเวลาที่ทำการประเมิน
- **การเลือกวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน** ใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เช่น
 - การทบทวนเอกสาร ศึกษาเอกสารโครงการ รายงานความคืบหน้า และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ทีมงาน ผู้รับผลประโยชน์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น
 - การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) จัดกลุ่มสนทนาเพื่อรวบรวมความคิดเห็น
 - แบบสอบถาม (Questionnaires) รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง
 - การสังเกตการณ์ (Observation) สังเกตการดำเนินงานของโครงการโดยตรง
 - การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้สถิติและวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุป
- **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่เลือก
- **การวิเคราะห์และตีความข้อมูล** วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้เพื่อตอบคำถามของการประเมิน
- **การจัดทำรายงานผลการประเมิน** สรุปผลการประเมิน ข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ และบทเรียนที่ได้รับ

- **การนำผลการประเมินไปใช้** นำข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการในปัจจุบันและอนาคต

การติดตามและประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการโครงการให้ประสบความสำเร็จ การเชื่อมโยงกระบวนการเหล่านี้เข้ากับการวางแผน การควบคุม และการสร้างความมั่นใจในคุณภาพ จะช่วยให้โครงการสามารถบรรลุเป้าหมาย สร้างผลกระทบเชิงบวก และเรียนรู้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การติดตามและประเมินผลโครงการมุ่งเน้นกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการในปัจจุบันและอนาคต การติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การกำหนดสิ่งที่ต้องติดตาม การกำหนดความถี่ในการติดตาม การเลือกวิธีการ และเครื่องมือในการติดตาม การวิเคราะห์ข้อมูลที่ติดตาม และการจัดทำรายงานการติดตาม ส่วนการประเมินผลโครงการประกอบด้วย การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยใช้เกณฑ์หลักในการประเมินผล เช่น ความสอดคล้อง ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลกระทบ และความยั่งยืน กระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการมีความสำคัญในการบริหารจัดการโครงการให้ประสบความสำเร็จ สร้างผลกระทบเชิงบวก และเรียนรู้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานในอนาคต

คำถามทบทวน

1. จงอธิบายองค์ประกอบหลักของการติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการ
2. จงอธิบายประเภทของการประเมินผลโครงการ
3. จงวิเคราะห์เกณฑ์หลักในการประเมินผลโครงการ
4. จงสังเคราะห์กระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการ
5. จงสรุปความสำคัญของการติดตามและประเมินผลโครงการ